

Poveștile copilăriei între memorie, imagine și literatură

de Smaranda Vultur

Când am propus, împreună cu Camelia Mingasson, (Fundatia Culturală Kratima) *Cărțile copilăriei* ca temă a întâlnirii dintre generații la Biblioteca Centrală Universitară „Eugen Todoran” în 14 iunie 2017, am avut în vedere dublul sens al sintagmei: cărțile care ne-au delectat copilăria și cărțile copilăriei reprezentate ca vârstă privilegiată, unde copilul e personaj principal și se află în centrul “tabloului”. Nu am exclus, așa cum o arată *Inocenții* Ioanei Pârvulescu, sau cartea lui Amos Oz, *Poveste despre dragoste și întuneric*, posibilitatea întretăierii celor două sensuri într-una și aceeași carte.

Secțiunea evocării lecturilor preferate ale copilăriei este însă mult mai extinsă pentru că, probabil, a stimulat mai intens amintirile și a prilejuit pentru mulți dintre participanții la eveniment o incursiune într-un trecut fericit, când lectura era un mod plăcut de petrecere a timpului sau, așa cum o declară unii, o îndeletnicire căreia i se livrau cu pasiune.

De altfel, așa cum precizează Camelia Minganson în Caietul program al evenimentului, scopul principal al întâlnirii a fost stimularea interesului pentru lectură al publicului tânăr și reabilitarea cărții pentru copii în spațiul cultural și educațional. Nu se putea un loc mai potrivit pentru o altfel de întâlnire decât o bibliotecă, a cărei menire e nu doar de a tezauriza memorie culturală, ci și de a o face vizibilă și accesibilă.

Evorba, în consecință, în acest număr din *Lecturn*, de cărți formatoare, cărți de citit sau de ascultat cu sufletul la gură, cărți care stimulează imaginația, sunt supuse probei realității sau raționalității pragmatice, cărți care ne fac să plângem sau să râdem, cărți care ne amuză pur și simplu, care ne intrigă, se resemnifică în timp, după cum viața și experiența reajustează trecutul, după cum memoria le asociază cu persoane dragi, cu daruri sau întâlniri speciale, cu locuri imaginare sau reale. Nu lipsesc asocierile cu secrete de ținut sau dezvăluit, cu bibliotecile familiale sau școlare, cu

librării sau anticariate, cu învățături de ținut minte, cu lecții pentru mai târziu, de utilizat dincolo de granițele copilăriei. Granițe destul de fluide pentru ca adolescența să se încalce uneori peste copilărie, pentru ca unele cărți să fie citite la vârste diferite, la distanța uneia sau a două generații sau să nu mai fie citite deloc azi, deși erau altădată nelipsite din repertoriul cărților pentru copii. Cei care au povestit în acest număr al revistei *Lecturn* despre cărțile preferate ale copilăriei s-au gândit, așa cum veți constata, nu numai la ei înșiși, ci și la cărțile citite copiilor lor, nu doar la cărțile special destinate de autorii lor copiilor, ci și la cărți pentru copii pe care le citesc mai degrabă oamenii mari sau invers, cărți pentru oameni mari citite de copii.

Invitații noștri au fost scriitori, profesori și învățători timișoreni (dar veniți și de mai departe precum profesorul François Ruegg, de la Universitatea Fribourg, Elveția, aflat în documentare Erasmus, scriitorul și profesorul Călin Andrei Mihăilescu de la Universitatea din London, Canada, scriitoarea și jurnalista Rodica Binder din Köln, de origine timișoreană), oameni dedicați scrierii, editării sau difuzării cărții, iubitori de cultură, studenți, elevi de clasa a treia de la Liceul Pedagogic Carmen Sylva, entuziaști interlocutori, și, contrar prejudecăților, buni cititori de carte pentru copii.

Printre cărțile evocate au fost desigur basme de Frații Grimm, Petre Ispirescu (Rodica Binder), Ion Creangă, dar și povestiri clasice precum *Buratino* de Alexei N. Tolstoi

(evocat cu dezinvoltură și mult succes la public de Adriana Babeți) *Aventurile lui Pinocchio* de Carlo Collodi (evocat în scris de Călin Andrei Mihăilescu), *Micul Prinț* de Antoine de Saint-Exupéry (Oana Doboși și mulți dintre copii, care îl știau din bibliografia școlară), *Aventurile lui Cepelică* de Gianni Rodari, reeditat de curând (una din cărțile preferate ale copilăriei mele). Romanele lui Al. Dumas par a fi în mare vogă, din moment ce stârnesc interesul mai multor generații, de la Ioana Pârvulescu la Nicoleta Mușat, Dana Percec și fiica adolescentă a acesteia Daria, care ne-a împărtășit din experiențele ei de lectură în universul literaturii franceze. Din literatura clasică se citesc în mai multe generații romanele lui Karl May (vezi Radu Ciobanu, dar și Ioana Pârvulescu), *Alice în țara minunilor*, (Sânziana Preda) sau *Singur pe lume* de Hector Malot, care a făcut să lăcrimeze sau să plângă în hohote generații întregi de copii. A vorbit despre el Lidia Ștefănescu.

Dintre romanele mai recente, un interes cu totul aparte stârnește *Momo* de Michael Ende (Mălina Dută). Pe lângă cei ale căror amintiri despre cărți sunt redată aici în scris (Iulia Cosma, Gabriela Panu, Alina Baciuc, Melinda Dincă), au mai vorbit la întâlnire, Manuela Zănescu, Lucian Ionică (autor al unor excelente și mai puțin convenționale fotografii cu copii), Raluca Selejean (*Prințul fericit* de Oscar Wilde), Cornelia Fiat și Lidia Grama Iovescu (cele din urmă evocând o copilărie fără cărți, la care au fost condamnate ca fetele deportate în 1951 în Bărăgan).

În fine, în numărul de față sunt prezente amintiri și ale celor care nu au vorbit la întâlnirea noastră, sau nu au fost prezenți fizic, dar au avut bunăvoința să ne dea un text scris, cum este scriitorul Radu Ciobanu sau Ioana Pârvulescu, colega noastră Lia Vighi, cu o carte de Veronica Micle, descoperită cu fascinație în biblioteca familiei, sau Ilinca Ilian cu preferințe pentru un text foarte cunoscut al lui Calistrat Hogaș, dar mai puțin gustat poate de alți foști copii, care l-au avut în bibliografia școlară obligatorie (tocmai pentru că era obligatorie). Profesoara Simona Hochmuth a ținut să ne însoțească și ea în acest periplu prin biblioteca propriei copilării cu un comentariu la *Ursulețul Winnie Puh* și *Căsuța din strada Puh* de A. A. Milne.

Imaginea - ilustrații și desene - par a juca un rol important în preferința pentru o carte sau alta și în identificarea cu un personaj sau altul (Gabriela Panu, Manuela Zănescu). Prezența ei a însoțit în mai multe feluri dialogul generațiilor, purtat în jurul acestei biblioteci a memoriei. Mai întâi, prin expoziția realizată pe tema reprezentării

copilului în fotografie (subiect despre care au vorbit pertinent din unghiul istoricului prof. dr. Vasile Docea, directorul general al BCUT și, desigur, organizatorii expoziției *Copilul în fotografie*: lector dr. Simona Adam de la DPPD – UVT și invitatul nostru dr. Mircea Măran, de la Școala de Înalte Studii pentru Educatori «Mihailo Pavlov» și Centrul de Cercetări și Educație din Vârșeț/Vrsač). Partenerie în proiectul Fundației Culturale Kratima cu BCUT, alături de Casa Artelor și CISR – UVT, instituțiile reprezentate de cei doi cercetători, care au mai colaborat anterior pe tema memoriei Banatului interetic.

Mircea Măran a adus în expoziția cadru a evenimentului din 14 iunie 2017 o frumoasă colecție de fotografii cu copii din perioada începutului de secol XX, pusă în dialog cu bogata colecție de fotografii aflată acum în arhiva media a bibliotecii de istorie orală a BCUT, printr-o donație a Fundației *A Treia Europă* și a Smarandei Vultur. Copiii prezenți la eveniment au privit cu mare interes la copiii din alte timpuri din imagini, contemporani cu părinții, bunicii sau străbunicii lor, învățând să măsoare timpul ca trecut și apoi ca viitor (au fost conduși în finalul întâlnirii - la dorința lor - prin sălile de lectură ale bibliotecii universitare în care vor fi poate cândva cititori studenți).

La regalul consacrat imaginilor copilăriei și copilului, o notă inedită și de foarte bună calitate a adus, prin expunerea unei părți a colecției sale de carte poștală ce folosește imaginea copilului din secolul trecut, colegul nostru Thomas Mochnács, specialist în istoria tipăririi și editării unor astfel de imagini.

Nu ne rămâne decât să sperăm că acest număr din *Lecturn* va fi nu doar prilej de nostalgie, ci și parte a unui dialog ce va continua, stimulând curiozitatea și interesul celor ce iubesc cărțile, lectura, universul copilăriei ca vârstă, memorie și imaginar.

